

Видойна М.І.

*студентка 1-го курсу магістратури факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції) Національного університету
«Одеська юридична академія»*

АДВОКАТСЬКА МОНОПОЛІЯ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ

Законом № 1401-VIII від 02.06.2016 р. до Конституцію України були внесені зміни щодо порядку представництва у судових інстанціях. Так, було введено поняття «професійна правнича допомога», функцію судового представництва покладено виключно на адвокатуру та встановлено часові межі переходу до монополії, зокрема, представництво у Верховному Суді та в касаційних судах мало здійснюватися лише прокурорами або адвокатами, починаючи з 1 січня 2017 р., в апеляційних судах — з 1 січня 2018 р., а у судах першої інстанції — з 1 січня 2019 р.

Прихильники монополії, передусім матеріально зацікавлені особи — діючі адвокати, також переконують про нібито звичну європейську практику, деякі з них взагалі наголошують, що ніде у світі немає необмеженого права ходити до суду кому завгодно [1].

Проте, якщо уважно розглянути відповідні зміни, то можна спростувати чимало «негативних» та «позитивних» аргументів [2].

Аргументи за монополію:

1. Це взагалі не монополія, а специфічний допуск до професії. Усі юристи, котрі займаються юридичною практикою чи працюють за наймом, зможуть скористатись введеним спрощеним механізмом отримання адвокатського свідоцтва, і таке отримання не буде фінансово обтяжливим.

2. Монополія призведе до збільшення кількості професіоналів в адвокатській професії. Збільшення кількості адвокатів відбудеться через отримання статусу адвоката більшістю практикуючих юристів для можливості представляти клієнтів у судах. При цьому збільшення кількості адвокатів підвищить конкуренцію та професійні стандарти і дозволить громадянам вибрати собі захисника як мінімум не гіршого, ніж тепер.

3. Підвищення якості адвокатських послуг та морально-етичного рівня адвокатів. Це має відбутись через страх втратити право займатись адвокатською практикою у зв'язку з неналежною кваліфікацією чи порушенням адвокатської етики за рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Напевно, що так, але це сумнівна мотивація, котра може бути одночасно і елементом впливу на адвоката [3].

Водночас поряд з непереконливими доводами доцільності встановлення адвокатської монополії існує проблема співвідношення з низкою правових

інститутів. Враховуючи те, що правовідносини з представництва завжди передбачають дві сторони: представника та довірителя (клієнта), то розгляд наслідків вказаних законодавчих змін потрібно здійснювати крізь призму прав обох суб'єктів такого правовідношення. Для потенційних клієнтів (одержувачів адвокатських послуг), монополія адвокатів на судове представництво спричинить негативні явища.

Нестача адвокатів. Практикуючі юристи постійно наголошують, що проблема з адвокатами в регіонах існувала давно і це стосувалося лише кримінального процесу. Зараз, коли адвокатська монополія встановлена у всіх категоріях справ, ця проблема набуде зовсім інших масштабів [4].

Представники банківської сфери ще на стадії обговорення доцільності введення адвокатської монополії, зазначали про те, що в Україні номінально налічуються до 32-х тисяч адвокатів, з них – 30% не займаються адвокатською діяльністю. Враховуючи це, коли розпочнеться дія законів на практиці, на кожного адвоката припадатиме 113 справ. Саме справ. А слухань буде більше. Звісно, що це є великим перенавантаженням. А кожного року кількість справ для адвокатів лише збільшується [5].

Значне здорожчання адвокатських послуг. Дефіцит адвокатів, збільшення навантаження на кожного адвоката, відсутність конкуренції з боку практикуючих юристів та інші нюанси здійснення адвокатської діяльності в нових умовах (оподаткування, підвищення кваліфікації, суттєві зміни у процесуальному праві та ін.) неминуче призведе до збільшення вартості послуг з судового представництва.

Зниження якості таких послуг. Наявність свідцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю не свідчить про високий рівень компетенції його власника [4], такого висновку доходять юристи-практики та науковці у своїх дослідженнях та публікаціях. Не будемо зупинятися на конкретних прикладах чи моделюванні ситуації, адже переваги корпоративних юристів, юристів вузької спеціалізації чи фахівців у відповідній галузі права (науковців) перед особою зі свідцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю, є очевидними. Крім того, існує проблема професійного рівня тих адвокатів, які роками не практикували або отримали свій статус під час «режимів», тотальної корупції тощо.

Таким чином, вважаємо, що запровадження виключного права на представництво інтересів клієнтів у суді адвокатами є правильним та своєчасним з точки зору підвищення рівня якості надаваних послуг у цій галузі та забезпечення реалізації прав споживачів. А недопущення негативних наслідків від такої монополії має бути забезпечено шляхом надання гарантій вільного та безперешкодного доступу до адвокатської професії, доступності послуг адвокатів, реформування та внесення змін до законодавства, яке регулює адвокатську діяльність.

Список використаної літератури:

1. Адвокатська монополія: юристи розділилися // Юридична газета. 2015. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/events/advokatska-m onopoliya-yuristi-rozdililisya.html>.
2. Яким'як О. Гарантоване право на професійну правничу допомогу: читаємо між рядків. IV Міжнародний судово-правовий форум «Судова реформа: стан та напрями розвитку». *Юридична практика*. 2016. С. 45-48.
3. Рішення Конституційного суду України від 16.11.2000 у справі 1-17/2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00>
4. Куликов О. Монополія адвокатури — це погано // НВ Бізнес. 2016. URL: <http://biz.nv.ua/ukr/experts/kulikov/monopolija-advokaturi-tse-pogano-180289.html>.
5. Адвокатська монополія в судах: чого бояться банкіри // Checkpoint. URL: <http://ckp.in.ua/research/12148>.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Ковальчук Інна Сергіївна**

Вітичук М.Е.

студент 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

У зв'язку із процесами глобалізації та швидкоплинного процесу реформування адвокатської діяльності в Україні актуалізувалася дискусія щодо необхідності прискорення переходу державних і недержавних органів на цифрові технології. В першу чергу необхідно цифровізувати всі процеси надання адвокатських послуг, реєстри, роботу зі зверненнями та запитами. В липні 2019 року було підписано президентський указ №558/2019, який передбачає можливості поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг [1].

В наш час не дивно, що в процесі впровадження інновацій приватні інституції випереджають державу. Адже адвокатура, яка реформована в 2012 році в недержавний незалежний і самоврядний інститут, адаптувала десятки технологічних рішень, які спрощують доступ громадян до правової допомоги та націлені на професійну адвокатську спільноту.

На мою думку, найвідоміший і наймасштабніший ІТ-продукт – Єдиний реєстр адвокатів України (ЄРАУ). Реєстр розміщений на офіційному сайті